

Maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan taloustieteellisen tutkielman johtopäätös: Eurajoen ranta-alueet kannattaa säästää luonnontilaisina

Vuoden alussa julkaistun pro-gradu -tutkielman johtopäätös on, että Eurajoen maatalouden ranta-alueet kannattaisi ohjauksen keinoin pyrkiä säästämään nurmikasvillisuuden sijaan luonnontilaisina ja vähintään noin kymmenen metriä leveinä. Sitä kapeammat suojakaistat tuottivat hyvinvointitappion yhteiskunnalle.

Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisestä tiedekunnasta ympäristötaloustieteen opintosuunnasta valmistunut Eveliina Kiiski tarkasteli pro gradu -tutkielmassaan maatalouden rantametsien optimaalista käyttöönottoa taloudellisesta näkökulmasta ja tapausesimerkkinä toimi Eurajoki. Optimoinnin perusteella yksin ravinnehuuhtouman näkökulmasta oli nykytilanteen mukaisesti perusteltua ohjata maanviljelijöitä kapeiden nurmipeitteisten suojakaistojen käyttöönottamiseen, mutta rantanurmen tai -metsän optimaalinen käyttöönotto muuttui, kun useampi vaikutus hyvinvointiin huomioitiin.

Rantametsien ja -nurmien hyötyjä ja haittoja tarkasteltiin joen virkistysarvojen, monimuotoisuuden, eroosion hallinnan, ravinnekuormituksen sekä ilmastohyötyjen näkökulmista erilaisissa skenaarioissa. Niiden rahamääräistä mittaamista varten muodostettiin aiempien tutkimusten perusteella funktiot ja viljelyn hyötyjä kuvattiin voittofunktiolla. Ensinnäkin huomattiin, että alle kaksitoista metriä leveät rantakaistat tuottivat yhteiskunnalle aina hyvinvointitappion riippumatta siitä, onko kyseessä nurmipeitteinen vai luonnontilainen rantakaista. Hyvinvointitappiolla tarkoitetaan negatiivista yhteiskunnan kokonaisyhtäyksiä, eli tässä yhteydessä tilannetta, jossa liian kapeat rantakaistat peltojen reunalla johtavat yhteiskunnan kannalta suurempiin menetyksiin kuin millaisia hyötyjä viljelystä saadaan. Toiseksi huomattiin, että luonnontilainen rantametsä tuotti yhteiskunnalle huomattavasti suurempia hyötyjä kuin nurmi.

Tällä hetkellä maataloudessa joen hyvinvointia edistävät suojakaistat ja -vyöhykkeet, joiden tavoite on suojella vesistöä ravinnekuormitukselta. Ne ovat vesistön ja pellon välille jääviä nurmikaistaleita, joita ei saa lannoittaa eikä niihin saa levittää kasvinsuojeluaikaneita. Lisäksi maataloustukien saaminen edellyttää jossain määrin, että toimenpiteet eivät saa vaikuttaa negatiivisesti paikalliseen monimuotoisuuteen ja maisemaan.

Koska Eurajoen lähistöllä ei ole muita vastaavia vesistöjä, potentiaaliset hyödyt jokivarren kasvillisuuden hyvinvoinnin edistämisestä saattaisivat olla taloudellisen näkökulman mukaan hyvin arvokkaita. Tänä päivänä joen luonnontilaisista muistuttavasta kasvillisuudesta on enää rippeitä jäljellä. Rantakasvillisuuden jatkuvan karsimisen vuoksi avoimia varjottomia paikkoja on paljon, mikä muun muassa lämmittää joen vettä. Olosuhteet suosivat myös rehevöitymistä. Vieraslajit jättipalsami ja jättiputki leviävät tehokkaasti juuri joki- ja purovarsia myöten vallaten rannan avoimet paikat vauhdilla syrjäyttäen paikallisia kasveja ja leviten myös pelloille ja pihoihin. Vaarana on, että joen ainutlaatuiset virkistysarvot menetetään lopullisesti. Tarvitaan sitoutumista, toimijoiden perehtyneisyyttä ja pitkäjänteistä toimintaa, jotta ympäristön tuoma hyvinvointi säilyy entisellä tasolla.

- Eurajoki ja paikalliset asukkaat ovat menettäneet monia äärimmäisen arvokkaita monimuotoisuuden erityispiirteitä jokihelmisimpukasta alkaen. Siitä huolimatta Eurajoesta on vielä mahdollista saada paikallisille ylpeydenaihe ja mahtava luontoelämyksien kohde. Kun maanomistajat tai muut toimijat ovat joenvarressa säästäneet ja edistäneet ranta-alueiden luonnontilaisuutta, tämä turvaa vesistön,

paikallisten virkistyspalvelujen sekä tietysti oman elinkeinonsa hyvinvointia kauaskantoisesti. Jokimaiseman äkillisiin muutoksiin on haastavaa vaikuttaa, ja nykyisen säädännön ja resurssien puitteissa jokivarren karsiminen saattaa jatkua edelleen. Kymmenien tai satojen vuosien aikana rakentuneet ekosysteemit voivat tuhoutua vain pienessä hetkessä, vaikka ne ovat hyvin tärkeitä alueen hyvinvoinnille ja vetovoimaisuudelle. Yhteinen ratkaisukeskeinen lähestymistapa, jossa viranomaiset, maanomistajat ja paikalliset päätöksentekijät osallistuvat jokivarren kasvillisuuden ja ekosysteemien suojelemiseen, voisi saavuttaa merkittäviä parannuksia, joita olisi inspiroivaa nähdä tulevina vuosina, Kiiski kommentoi.

Lisätiedot

Eveliina Kiiski, 050 404 8485, kiiskieve@gmail.com

Linkki pro gradu-tutkielmaan: <https://helda.helsinki.fi/items/5bfb65af-0185-4ee4-a9c2-185c7363027f>